

Педагогічна освіта

УДК 821.111:82.091:008

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.20358616>

Розман Ірина Іллівна,

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри англійської мови, літератури
з методиками навчання

Мукачівського державного університету
89600 м. Мукачев, вул. Ужгородська, 26.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4951-0074>

Липчанко-Ковачик Оксана Василівна,

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри англійської мови, літератури
з методиками навчання

Мукачівського державного університету,
89600 м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

<https://orcid.org/0000-0003-3419-1717>

Прийнято: 12.04.2026 | Опубліковано: 30.04.2026

**ДІАЛОГ КУЛЬТУР: ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ЗАРУБІЖНОЇ ТА
АНГЛІЙСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ У СУЧАСНОМУ
ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВІ**

***Анотація.** У статті досліджено проблему взаємозв'язку зарубіжної та англійської літератури у контексті сучасного літературознавства крізь призму концепції діалогу культур. Автори зосередили увагу на аналізі*

англійської літератури як одного з ключових чинників формування світового літературного процесу. Наголошено на взаємовплив літератур та на розвиток культурних світових тенденцій.

Розглянуто теоретико-методологічні засади компаративного літературознавства. Закцентовано увагу щодо простеження типологічних збігів, інтертекстуальних зв'язків та культурних трансформацій між англійською та зарубіжною літературами.

Особливу увагу приділено ролі перекладу як засобу міжкультурної комунікації. Наголошено, що інтеграція літературних текстів у новий культурний контекст сприяє розширенню читацького горизонту.

У статті також проаналізовано наукові підходи сучасних українських літературознавців, які розглядають англійську літературу не лише як окрему національну традицію, а як складову глобального культурного простору.

З'ясовано, що сучасні дослідження акцентують увагу на інтертекстуальності, рецептивній естетиці, постколоніальних студіях та когнітивному підході до аналізу літератури.

Окремо висвітлено проблему викладання зарубіжної літератури в умовах сучасної освіти.

Зосереджена увага на важливості англійської літератури у контексті ефективного інструментарію щодо формування міжкультурної компетентності учнів.

Підкреслено, що інтеграція англомовних текстів у освітній процес сприяє розвитку критичного мислення, розширенню культурного кругозору та формуванню цілісного уявлення про світову культуру.

У результаті дослідження доведено, що взаємодія англійської та зарубіжної літератур є важливим чинником розвитку сучасного літературознавства.

Діалог культур виступає не лише методологічним принципом аналізу літератури, а й ключовим механізмом її еволюції в умовах глобалізації.

Ключові слова: зарубіжна та англійська література, літературознавство, світова культура.

Rozman Iryna

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Professor of the Department of English Language, Literature
with Teaching Methods
Mukachevo State University
89600 Mukachevo, Uzhgorodska St.,26
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4951-0074>

Lypchanko-Kovachyk Oksana Vasylivna,

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
associate professor of the English language department,
literature with learning methods
Mukachevo State University,
89600 Mukachevo, Uzhgorodska St.,26
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3419-1717>

**DIALOGUE OF CULTURES: THE INTERRELATIONSHIP BETWEEN
FOREIGN AND ENGLISH LITERATURE IN CONTEMPORARY
LITERARY STUDIES**

***Abstract.** This article examines the interconnection between foreign and English literature in the context of contemporary literary studies through the lens of the concept of cultural dialogue. The authors focus on analyzing English literature as one of the key factors shaping the global literary process. The mutual*

influence of literatures and the development of global cultural trends are emphasized.

The theoretical and methodological foundations of comparative literary studies are examined. Attention is focused on tracing typological similarities, intertextual connections, and cultural transformations between English and foreign literatures.

Particular attention is paid to the role of translation as a means of intercultural communication. It is emphasized that the integration of literary texts into a new cultural context contributes to the expansion of readers' horizons.

The article also analyzes the scholarly approaches of contemporary Ukrainian literary scholars who view English literature not merely as a distinct national tradition but as a component of the global cultural space.

It is established that contemporary research focuses on intertextuality, receptive aesthetics, postcolonial studies, and the cognitive approach to literary analysis.

The issue of teaching foreign literature in the context of modern education is addressed separately.

The issue of teaching foreign literature in the context of modern education is addressed separately.

The focus is on the importance of English literature as an effective tool for developing students' intercultural competence.

It is emphasized that the integration of English-language texts into the educational process contributes to the development of critical thinking, the broadening of cultural horizons, and the formation of a holistic understanding of world culture.

The study demonstrates that the interaction between English and foreign literature is a crucial factor in the development of contemporary literary studies.

The dialogue of cultures serves not only as a methodological principle of literary analysis but also as a key mechanism for its evolution in the context of globalization.

Keywords: *foreign and English literature, literary studies, world culture.*

Постановка проблеми. Осмислення взаємозв'язку національних літератур у контексті глобалізаційних і культурно-інтеграційних процесів є надзвичайно важливим процесом. У цьому аспекті англійська література посідає провідне місце як одна з найвпливовіших складових світового літературного процесу. Саме такий підхід, активної взаємодії з іншими літературними традиціями, формує міжкультурний простір художніх смислів.

Зарубіжна література в Україні дедалі більше потребує переосмислення з позицій сучасних методологічних підходів, зокрема компаративістики, інтертекстуального аналізу та культурологічного підходу. Водночас у практиці викладання та наукових дослідженнях нерідко спостерігається фрагментарне розглядання англійської літератури: без урахування її системного зв'язку із загальносвітовим літературним процесом.

Ми вбачаємо, що проблема полягає у необхідності цілісного аналізу взаємодії англійської та зарубіжної літератур як взаємопов'язаних явищ, що функціонують у межах єдиного культурного простору.

Необхідно зазначити, що недостатньо дослідженими залишаються питання механізмів взаємовпливу літератур та ролі перекладу як інструменту міжкультурної комунікації. Також доцільно звернути увагу на особливості рецепції англомовних текстів у національному культурному середовищі.

Окрім того, сучасні трансформації літературного канону, зумовлені процесами глобалізації, цифровізації та міжкультурної комунікації. Вони вимагають переоцінки ролі англійської літератури у системі зарубіжної літератури. Це зумовлює необхідність розробки нових підходів до аналізу

художніх текстів, які враховують діалог культур як ключовий принцип розвитку сучасного літературного процесу.

Таким чином, постає потреба у комплексному дослідженні взаємозв'язку англійської та зарубіжної літератур, що дозволить поглибити теоретичні засади літературознавства та вдосконалити методику викладання літератури в умовах сучасного освітнього простору.

Аналіз досліджень і публікацій.

Проблема взаємозв'язку зарубіжної та англійської літератури у сучасному літературознавстві перебуває в центрі уваги як українських, так і зарубіжних науковців. Значний внесок у дослідження діалогу культур здійснили сучасні українські літературознавці, зокрема І. Старовойт, яка розглядає літературний процес крізь призму постмодерної інтерпретації культурної пам'яті та наголошує на важливості інтертекстуальних зв'язків у глобальному культурному просторі. Сфера досліджень, яку здійснює І. Старовойт, – постмодернізм, культурологія, компаративістика. У своїх працях дослідниця аналізує українську літературу в контексті світового літературного процесу, зокрема англомовного. Її підхід базується на ідеї культурного діалогу та взаємопроникнення текстів. Вона розглядає англійську літературу як частину ширшого інтертекстуального простору, що впливає на формування українського та світового літературного канону [1].

У працях сучасної дослідниці О. Олійник література розглядається як багаторівнева система взаємодії культур. Основними концептуальними опорами виступають діалог культур, інтертекстуальність, культурний трансфер і теорія світової літератури, що дозволяє комплексно аналізувати взаємозв'язок англійської та зарубіжної літератур [2]. О. Гриценко розглядає культуру не як ізольовану систему, а як динамічний «простір» обміну смислами, де підкреслюється важливість контактів між різними культурними традиціями. Цей напрям тісно пов'язано з концепцією діалогу культур [3]. Концепція Ю. Ковбасенка базується на культурологічній парадигмі, де

література розглядається як частина світового мистецтва в постійному діалозі з українським контекстом. Його підхід є антропоцентричним і спрямованим на духовний розвиток здобувача через емоційний відгук та моральний вибір. Замість накопичення фактів вчений-методист пропонує компетентнісний підхід із акцентом на критичне мислення та герменевтичний аналіз тексту. Система викладання поєднує логічну послідовність від фольклору до постмодернізму з варіативністю вибору творів, приділяючи особливу увагу естетичній функції літератури та аналізу художньої форми. Отже, методичний аспект взаємодії літератур ґрунтовно висвітлено у працях Ю. Ковбасенка, який підкреслює роль англійської літератури як важливого компонента формування читацької та міжкультурної компетентності [4]. І. Розман досліджує у своїх працях діалог культур, методику сприйняття зарубіжного твору як частини світового культурного контексту, де важливе місце посідає порівняння з рідною літературою. Дослідниця пропонує використовувати цифрові інструменти (педагогічні технології) на уроках літератури, щоб зробити процес аналізу тексту більш інтерактивним та зрозумілим для сучасного покоління. Також її праці теж розкривають герменевтичний підхід, який базується на «методиці глибокого «вживання» у текст», коли здобувач стає не просто читачем, а співрозмовником автора, інтерпретуючи приховані сенси твору [5]. Концепція В. Приходько розглядає художній переклад як складну форму міжкультурного діалогу та варіантну інтерпретацію оригіналу, де перекладач виступає співавтором естетичного ефекту. У межах літературної компаративістики дослідниця аналізує механізми культурного трансферу та рецепцію іноземних творів в українському середовищі, приділяючи особливу увагу зіставленню різних перекладацьких рішень. Її підхід ґрунтується на вивченні творчої індивідуальності перекладача та пошуку способів відтворення інтертекстуальності, прихованих смислів і мовних картин світу в процесі адаптації іншомовного дискурсу [6]. Збірка наукових праць під редакцією

Г. Сиваченко пропонує комплексну методологію сучасної літературної компаративістики, переходячи від порівняння впливів до аналізу рецепції, міжкультурного діалогу та імагології. Видання акцентує на інтеграції українського літературознавства у світовий контекст через постколоніальні, гендерні та антропологічні підходи [7]. Серед зарубіжних дослідників варто відзначити Ніна Вана (Ning Wang), який у своїй праці базується на переосмисленні ролі порівняльного літературознавства та світової літератури в епоху глобалізації. Автор обґрунтовує ідею формування глобальної культурної спільноти через «новий космополітизм» [8]. У 2023 році ґ. Kulish піднімає питання про глобальну літературу як систему культурного діалогу, що сприяє подоланню національних кордонів через літературну компаративістику та взаємну інтеграцію художніх досвідів у єдиний світовий контекст [9]. Ярослава Вільна у своєму дослідженні пропонує цілісний аналіз художньої інтерпретації постаті Богдана Хмельницького та переосмислення Переяславської угоди у творчій спадщині Михайла Старицького, наголошуючи на значенні англійських письменників щодо ролі митця у літературі [10].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри значну кількість досліджень, проблема взаємозв'язку зарубіжної та англійської літератури залишається недостатньо вивченою в окремих аспектах. Зокрема, потребує подальшого осмислення питання інтеграції англійської літератури у викладання зарубіжної літератури як цілісної системи, а не фрагментарного явища.

Недостатньо досліджено також специфіку рецепції англомовних текстів у сучасному українському культурному просторі, зокрема з урахуванням новітніх підходів: постколоніального, когнітивного та цифрового літературознавства.

Крім того, необхідно зауважити, що крім того, актуальним залишається питання впливу глобалізаційних процесів на трансформацію літературних

канонів. Поза як англійська література часто посідає домінуюче місце у світовому процесі, необхідно зосередити увагу на її значущості у вивченні такої дисципліни як зарубіжна література.

Потребує уточнення і роль перекладу як інструменту не лише передачі змісту, а й формування нових культурних смислів.

Таким чином, подальші дослідження мають бути спрямовані на комплексний аналіз взаємодії англійської та зарубіжної літератур у контексті сучасних теоретичних підходів і освітніх практик.

Метою статті є з'ясування значення діалогу культур як взаємозв'язку зарубіжної та англійської літератури у сучасному літературознавстві.

Методи. Для досягнення мети дослідження використано комплекс взаємопов'язаних методів, що забезпечують всебічний аналіз взаємозв'язку зарубіжної та англійської літератур у контексті сучасного літературознавства.

Передусім застосовано порівняльно-історичний метод, який дозволив простежити генезу та еволюцію взаємовпливів між англійською та іншими національними літературами.

Важливе місце посідає порівняльний метод, що дав змогу здійснити зіставний аналіз художніх текстів, визначити типологічні збіги, жанрові паралелі, мотиви та образи, характерні для англійської та зарубіжної літератур.

З метою дослідження ролі культурного контексту застосовано культурологічний метод, що забезпечив аналіз літературних явищ у зв'язку з історичними, соціальними та ментальними особливостями розвитку суспільства.

Для узагальнення теоретичних положень і формулювання висновків застосовано методи аналізу, синтезу, узагальнення та систематизації наукових джерел, що сприяло комплексному осмисленню досліджуваної проблеми.

Таким чином, використання зазначених методів у сукупності забезпечило цілісне та об'єктивне дослідження діалогу культур як ключового чинника взаємодії англійської та зарубіжної літератур у сучасному літературознавстві.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ми звертаємо увагу на те, що англійська література не існує у вакуумі. Наше дослідження присвячене тому, як англійські автори вбирають ідеї інших народів і водночас, як вони самі впливають на світовий сюжет завдяки різноманітним аспектам літературознавства. Важливим є розгляд англійської літератури не як замкненого явища, а як відкритої системи зарубіжної літератури, що перебуває у постійному «спілкуванні» зі світовим словесним мистецтвом. У сучасному літературознавстві діалог культур проявляється через те, що британські чи американські автори активно запозичують сюжети, філософські концепції та художні прийоми з інших традицій, водночас трансформуючи їх під власну ментальність.

Яскравим прикладом є творчість Кадзуо Ісігуро, де англійська стриманість поєднується з японською естетикою споглядання або Салмана Рушді, який вплітає східну міфологію в канву англомовного роману. Такий підхід демонструє, що межі між «своїм» та «чужим» стираються: античні міфи переосмислюються у сучасних лондонських декораціях, а магічний реалізм Латинської Америки стає органічною частиною британського постмодернізму.

Дослідження цього взаємозв'язку дозволяє побачити літературу як глобальну мережу, де кожен текст є відповіддю на інший, незалежно від мовних чи географічних кордонів, що робить національну літературу багатшою та зрозумілішою для всього світу.

Я.Вільна зазначає: «То англійський письменник Сомерсет Моєм в одному із творів стверджував, що письменник – найвільніша людина у світі,

бо тільки занотувавши на папері в той чи інший спосіб якусь думку чи почуття, вже може звільнитися від них назавжди» [10].

У сучасному літературознавстві проблема взаємозв'язку зарубіжної та англійської літератури дедалі частіше осмислюється крізь призму концепції діалогу культур. Такий підхід передбачає розгляд літератури як відкритої системи взаємодії різних національних традицій у межах глобального культурного простору. Він ґрунтується на розумінні світової літератури як процесу циркуляції текстів, ідей та художніх моделей між культурами, що обґрунтовано у працях сучасних дослідників світової літератури, зокрема у студії Д. Дамроша, де література постає як сукупність творів, що функціонують поза межами національних кордонів і набувають нових значень у процесі рецепції [11].

У цьому контексті англійська література розглядається як один із ключових чинників формування світового літературного процесу. Такий аспект дослідження пояснюється тим, що саме англійський культурний простір значною мірою забезпечує транснаціональну комунікацію текстів і впливає на формування глобальних естетичних тенденцій.

Обидві літератури, зарубіжна й англійська, перебувають у тісному взаємозв'язку, зокрема завдяки наявності значного корпусу текстів, створених англійською мовою, які функціонують у різних культурних контекстах і виходять за межі національної традиції. Такі тексти не лише репрезентують англійську літературу як самостійну художню систему, а й інтегруються у світовий літературний процес. Вони виступають засобом міжкультурної комунікації та взаємовпливу літератур. Саме ці літератури забезпечують циклічність художніх ідей, сюжетів і образів, сприяють формуванню спільного культурного простору та створюють підґрунтя для розвитку компаративних досліджень. У їх межах простежуються типологічні збіги, інтертекстуальні зв'язки та трансформації художніх моделей у різних літературних традиціях.

Як зауважує І. Розман, «аналіз навчально-методичної літератури з англійської мови та зарубіжної літератури включає дослідження підручників, посібників, методичних рекомендацій, які допомагають вчителям у навчальному процесі. Це дозволяє оцінити, наскільки література відповідає віковим та навчальним учнів, чи відповідає вона сучасним вимогам педагогіки, чи сприяє розвитку критичного мислення, мовних навичок та літературної культури учнів» [5].

О.Олійник у своїх працях зазначає «Співрозмовник – умовний узагальнений образ глядача, що включатиме і звичне, і бажане для митців художнє середовище, запрошене до діалогу; і широкий загаль глядачів, що за сучасних умов можуть отримати доступ до культурних благ, проте чи право на участь у діалозі?..Мовиться про соціальну й культурну асиметрію у вузькому визначенні, що проявляється в тому, що вищий соціальний клас автоматично асоціюється з вищим рівнем освіченості, і особливо – з більшою обізнаністю в мистецтві» [2].

Отже, як стверджує І. Старовойт, «Культура – це, з одного боку, колективна психологічна зброя, а з іншого – це терапія нормальністю ..» [1].

Ми зауважуємо, що «водночас сучасні дослідження наголошують не лише на домінуванні англійської літератури, а й на її взаємодії з іншими літературними системами, що зумовлює появу нових жанрових форм, сюжетних моделей та інтерпретаційних стратегій» [9].

Необхідно звернути увагу, що теоретико-методологічні засади такого підходу закладені у компаративному літературознавстві, яке досліджує взаємозв'язки між літературами через аналіз типологічних збігів. Інтертекстуальні зв'язки та культурні трансформації постійно доповнюють один одного.

У сучасному науковому дискурсі компаративістика функціонує як міждисциплінарна галузь, що поєднує літературознавчі, культурологічні та

соціологічні підходи, дозволяючи розглядати літературу як динамічну систему культурного обміну [12].

Особливе місце у дослідженні взаємодії англійської та зарубіжної літератур посідає концепція інтертекстуальності, яка дає змогу виявити приховані зв'язки між текстами різних культур через алюзії, ремінісценції та цитування.

Саме інтертекстуальний підхід дозволяє простежити, як художні образи та мотиви трансформуються у процесі міжкультурної комунікації, формуючи нові смислові рівні літературного тексту [13].

Зауважуємо, що важливим аспектом діалогу культур є переклад, який у сучасному літературознавстві розглядається не лише як технічний процес передачі тексту, а як складний механізм культурного трансферу.

Переклад забезпечує інтеграцію літературних творів у новий культурний контекст, сприяє їх переосмисленню та розширенню читацької аудиторії, що, у свою чергу, впливає на формування світового літературного канону [14].

У цьому зв'язку особливої уваги заслуговує концепція культурного простору, розроблена О. Гриценком, який розглядає культуру як відкриту систему взаємодії, у межах якої відбувається постійний обмін смислами між різними культурними традиціями [3].

Такий підхід дозволяє інтерпретувати літературу як складову ширшого культурного процесу, що формується через взаємодію національних і глобальних чинників.

Отже, інтеграція англійської та зарубіжної літератур у сучасному літературознавстві здійснюється через призму діалогу культур, компаративного аналізу та перекладознавства. Це сприяє не лише глибшому розумінню художніх текстів, а й формуванню міжкультурної компетентності читача, розширенню його культурного горизонту та усвідомленню літератури як важливого елемента світової культури.

Проаналізовано наукові підходи сучасних українських літературознавців, у межах яких англійська література осмислюється не лише як окрема національна традиція, а як органічна складова глобального культурного простору. Вона функціонує у постійному взаємозв'язку з іншими літературами світу. Такий підхід корелює з концепцією світової літератури, відповідно до якої художні тексти набувають нових значень у процесі міжкультурної циркуляції та рецепції [11].

Зазначено, що у вітчизняному літературознавстві подібні ідеї розвиваються у працях, присвячених компаративістиці та культурному трансферу, де наголошується на відкритості національних літератур і їхній здатності до взаємодії в умовах глобалізації [7].

З'ясовано, що сучасні дослідження дедалі більше акцентують увагу на таких методологічних підходах, як інтертекстуальність, рецептивна естетика, постколоніальні студії та когнітивний аналіз літератури. Зокрема, інтертекстуальність розглядається як універсальний механізм взаємодії текстів різних культур, що дозволяє виявити глибинні зв'язки між англійською та зарубіжною літературами [13].

Водночас, необхідно зазначити, когнітивний підхід дозволяє розглядати літературу як форму репрезентації універсальних моделей мислення та культурного досвіду, що відображено у сучасних міждисциплінарних дослідженнях [15].

Окремо висвітлено проблему викладання зарубіжної літератури в умовах сучасної освіти, де особливого значення набуває інтеграція англійських текстів як важливого інструмента формування міжкультурної компетентності учнів. У працях українських методистів підкреслюється, що вивчення англійської літератури сприяє не лише засвоєнню мовних і літературних знань, а й розвитку здатності до міжкультурного діалогу та критичного осмислення культурних відмінностей [4].

Отже, дослідження доводять, що інтеграція англomовних текстів у навчальний процес забезпечує розширення культурного кругозору учнів, формує цілісне уявлення про світову культуру та сприяє розвитку критичного мислення через зіставлення різних культурних моделей і художніх традицій.

У результаті дослідження нами доведено, що взаємодія англійської та зарубіжної літератур є важливим чинником розвитку сучасного літературознавства. Це пов'язано з тим, що саме у процесі міжкультурного обміну відбувається оновлення художніх форм і смислів.

Хочемо звернути увагу на деякі додаткові зауваги щодо діалогу культур. У цьому контексті він постає не лише як методологічний принцип аналізу літератури, а як ключовий механізм її еволюції в умовах глобалізації. Такий підхід забезпечує динамічний розвиток світового літературного процесу та формування нових інтерпретаційних парадигм.

Останніми роками у літературознавстві на основі аналізу актуальних наукових підходів виокремлюються провідні тенденції, що визначають напрями розвитку гуманітарного знання та формують нову методологічну парадигму дослідження літератури.

Перш ніж перейти до них, зауважуємо, що у цьому контексті література розглядається не як сукупність ізольованих національних явищ, а як динамічна мережа взаємодії культур. Відповідно до цього підходу літературний процес постає результатом постійного обміну смислами між різними культурними традиціями, що зумовлює появу нових художніх форм і моделей інтерпретації.

Завдяки тому, що, водночас, акцент переноситься з ідеї домінування на ідею взаємовпливу, ми стверджуємо, що у цьому аспекті особливого значення набуває переклад, який інтерпретується як механізм культурного трансферу, що передбачає не лише передачу змісту тексту, а й його

адаптацію, трансформацію та творення нових смислів у межах іншого культурного контексту.

Зауважуємо, що дослідження характеризуються і активною цифровізацією літературознавства. Воно прослідковується у використанні корпусних і computational-методів аналізу текстів. Такий підхід відкриває нові можливості для вивчення великих масивів літературного матеріалу та виявлення закономірностей розвитку світового літературного процесу.

Ця тенденція безпосередньо пов'язана з інтердисциплінарністю сучасного гуманітарного знання, що передбачає поєднання методів літературознавства, культурології, соціології, лінгвістики та цифрових гуманітарних наук.

У цьому контексті формується комплекс сучасних концепцій, які пояснюють функціонування літератури як складової глобального культурного простору.

Зокрема, у працях сучасних українських дослідників, серед яких О. Олійник, центральне місце посідає концепція діалогу культур, відповідно до якої література розглядається як простір взаємодії та взаємопроникнення різних культурних традицій.

Такий підхід дозволяє інтерпретувати англійську та зарубіжну літератури як елементи єдиного комунікативного процесу, у межах якого відбувається обмін художніми смислами та культурними кодами.

Наголошуємо, що вагоме значення має також концепція культурного трансферу, що пояснює механізми переміщення текстів, ідей та образів між літературами та їхню трансформацію в новому культурному середовищі.

У цьому аспекті переклад, рецепція та адаптація виступають ключовими інструментами міжкультурної взаємодії.

Суттєву роль у сучасному літературознавстві відіграє також концепція світової літератури, яка утверджує уявлення про літературу як глобальну

систему взаємодії, де англійська література виступає одним із ключових, але не єдиним центром.

Таким чином, висвітлюється постколоніальна концепція, що зосереджується на аналізі культурної нерівності, переосмисленні співвідношення «центру» і «периферії» та ролі англійської традиції у світовому культурному процесі.

Не менш важливою, на нашу думку, є рецептивна естетика, яка акцентує увагу на особливостях сприйняття літературних текстів у різних культурних середовищах, що дає змогу простежити, як англійська література інтерпретується у зарубіжному контексті та навпаки.

Отже, сучасні літературознавчі дослідження переконливо засвідчують, що англійська та зарубіжна література функціонують у межах єдиного глобального культурного простору. Саме тому необхідно зауважити, що ключову роль відіграє діалог культур як основа розвитку світового літературного процесу. Такий підхід сприяє формуванню нових методологічних стратегій, орієнтованих на компаративний і міжкультурний аналіз, що дозволяє глибше осмислити закономірності розвитку літератури в умовах глобалізації.

Перспективи дослідження. Перспективи подальших досліджень полягають у поглибленні аналізу взаємозв'язку зарубіжної та англійської літератур у межах компаративного та міжкультурного підходів. Особливо актуальним є вивчення діалогу культур як ключового механізму трансформації художніх смислів у різних культурних контекстах. Перспективним напрямом залишається дослідження перекладу як інструмента культурного трансферу та його впливу на рецепцію англійської літератури. Важливого значення набуває також застосування цифрових методів аналізу текстів і розвиток інтердисциплінарних підходів. Окрему увагу слід приділити освітньому аспекту: інтеграції англійських текстів у

навчальний процес з метою формування міжкультурної компетентності та критичного мислення.

Висновки. У ході дослідження встановлено, що взаємозв'язок зарубіжної та англійської літератур реалізується в межах глобального культурного простору через діалог культур, інтертекстуальність і культурний трансфер. Закцентовано, що англійська література виступає важливим чинником світового літературного процесу, а її інтеграція у різні культурні контексти сприяє розширенню інтерпретаційних можливостей і формуванню міжкультурної компетентності.

Отже, діалог культур як взаємозв'язок зарубіжної та англійської літератури у сучасному літературознавстві постає визначальним методологічним принципом, що забезпечує цілісне осмислення літературного процесу в умовах глобалізації. Діалог культур сприяє виявленню міжкультурних зв'язків, інтертекстуальних взаємодій та трансформації художніх смислів, а також утверджує літературу як динамічну систему міжкультурної комунікації.

Список використаних джерел

1. Старовойт І. Постмодерна інтерпретація культурної пам'яті: літературознавчий аспект. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 312 с. URL: <https://surl.lt/qqxyft> (дата звернення: 31.03.2026).
2. Олійник О. Діалог культур: теоретико-практичні особливості культурного виробництва. 2023. Т.21 №1. DOI: <https://doi.org/10.37627/2311-9489-21-2022-1.24-33> (дата звернення: 02.04.2026).
3. Гриценко О. (2019). Культурний простір і національна культура: теоретичне осмислення та практичне формування: монографія. Київ: Інститут культурології НАМ України. 256 с. URL: <https://surl.li/gwebfn> (дата звернення: 01.04.2026).

4. Ковбасенко Ю.І. Методика викладання зарубіжної літератури в школі. Київ : Академвидав, 2011. 320 с. URL: <https://surl.li/nlmgat> (дата звернення: 31.03.2026).
5. Розман І.І. Теоретичні та методичні засади формування критичного мислення старшокласників у процесі вивчення зарубіжної літератури. 2025. URL: <https://surl.li/kjyglm> (дата звернення: 02. 04. 2026).
6. Приходько В. Б. Художній переклад та літературна компаративістика // *Академічні студії. Серія: Гуманітарні науки*. 2022. № 1. С. 284–289. https://academstudies.volyn.ua/index.php/humanities/article/view/289?utm_source URL: (дата звернення: 03. 04. 2026).
7. Сиваченко Г.М. Методології сучасної літературної компаративістики. *Збірка наукових праць відділу компаративістики Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України*. Київ : 2020. 633 с. URL: <https://surl.li/fuonwu> (дата звернення: 02. 04. 2026).
8. Нін Ван (Ning Wang). Comparative Literature and World Literature: Toward a Global Cultural Community through a New Cosmopolitanism. *Humanities Journal*. 2025. URL: <https://surl.li/ivfade> (дата звернення: 31.03.2026).
9. Kulish Y. (2023). Global 1960s in Literature: American, French, and Ukrainian Contexts. *Kyiv-Mohyla Humanities Journal*. 2023. URL: <https://doi.org/10.18523/kmhj270983.2023-10.214-241> (дата звернення: 02. 04. 2026).
10. Вільна Я. Художня інтерпретація постаті Б.Хмельницького і осмислення Переяславської угоди у творчості Михайла Старицького (за матеріалами прози, драматургії, поезії автора). *Літературознавчі студії*. № 2(69). 2025. URL: [https://doi.org/10.17721/2520-6346.2\(69\)](https://doi.org/10.17721/2520-6346.2(69)) (дата звернення: 10.04/2026).
11. Damrosch D. Comparing the Literatures: Literary Studies in a Global Age. *Princeton University Press*, 2020. URL:

- <https://press.princeton.edu/books/hardcover/9780691134994/comparing-the-literatures> (дата звернення: 10.04.2026).
12. Nünning A. (ed.). *The Routledge Companion to World Literature*. London: Routledge, 2012. URL: <https://www.routledge.com/The-Routledge-Companion-to-World-Literature/Nunning/p/book/9780415582308> (дата звернення: 31.03.2026).
13. Переломова О. Інтертекстуальність і літературна компаративістика // *Літературознавчі студії*. URL: https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF%2Fkds_2012_18_47.pdf (дата звернення: 10.04.2026).
14. Bassnett S. *Translation Studies*. London: Routledge, 2014. URL: <https://www.routledge.com/Translation-Studies/Bassnett/p/book/9780415435628> (дата звернення: 09.04.2026).
15. Jacobs A. M. *Computational analyses of English literature*. 2022. URL: <https://arxiv.org/abs/2201.04356> (дата звернення: 12.04.2026).

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>